

În schimb, în locul altor două articole, al cincilea și al șaselea ¹, din manuscrisul 312, apare un singur articol în manuscrisul 1348, avînd însă o explicație cu totul nefirească, deoarece pentru cel de al cincilea articol: *бѣзмѣрныи*, se dă explicația proprie celui de al șaselea articol: *бѣзмѣстныи*. Evident, ne găsim în fața unui «burdon», comis de Mihai Logofătul; primele două cuvinte: *cel fără*, cu care începe explicația la articolele al cincilea și al șaselea, îl induc în eroare, sărînd un rînd, încît copiază, pentru articolul al cincilea, explicația necorespunzătoare din dreptul articolului al șaselea, acesta din urmă fiind astfel suprimat ².

Ultimul articol citat ilustrează procedeul la care a recurs adesea Mihai Logofătul, anume renunțarea la unele explicații de amănunt ale grămaticului Staicu.

Credem că aceste cîteva constatări sînt suficiente pentru ceea ce ne-am propus să demonstrăm: dependența lexiconului lui Mihai Logofătul (din 1678) de lexiconul grămaticului Staicu.

Ca să clarificăm legătura între cele șase lexicoane slavo-române, pe de o parte, și lexiconul lui Berînda, pe de altă parte, prezentăm, în tabelul de la p. 124—125, cîteva articole de la începutul literei Б, desprinse din toate aceste lexicoane.

O simplă privire asupra acestor articole ne înlesnește următoarele deducții:

a) Lexiconul lui Berînda stă atît la baza lexiconului ieromonahului Mardarie Cozianul, cît și la baza lexiconului grămaticului Staicu;

b) Lexiconul lui Staicu, deși dependent de lexiconul lui Berînda, cuprinde numeroase articole în plus, devenind aproape dublu față de al lui Mardarie;

c) Lexiconul lui Mihai, din 1672, reproduce cu fidelitate lexiconul lui Staicu, încît putem spune că este vorba de o copie;

d) Lexiconul lui Mihai Logofătul (deși strîns legat de manuscrisul lui Staicu), apare mult prescurtat prin renunțarea la un mare număr de articole și la unele explicații detaliate;

e) La rîndul lor, lexiconul lui Mihai și al lui Mihai Logofătul stau la baza celor două lexicoane slavo-române aflate în U.R.S.S. ³.

Toate acestea dovedesc că *lexiconul lui Staicu este dicționarul de bază a două lexicoane slavo-române, unul întocmit de Mihai în 1672, iar celălalt de Mihai Logofătul în 1678 și că, prin intermediul acestora, el se află de fapt și la baza celorlalte două lexicoane slavo-române din U.R.S.S.* Prin urmare, așa cum au întrevăzut Hasdeu, Bogdan și Crețu, lexiconul grămaticului Staicu rămîne — prin conținutul și prin modul său aparte de prezentare a materialului — cea mai impunătoare încercare în întreaga lexicografie română de la origini pînă la sfîrșitul secolului al XVII-lea.

4. Pentru o ediție critică a lexicoanelor slavo-române. Dacă Lavrenti Zizanie a fost un pionier nu numai pentru gramatică, ci — prin modestul său *Дѣѣне* — și pentru lexicografia slavă, Pamvo Berînda rămîne acela care a pus bazele solide ale dicționarului limbii slavone. Pe bună dreptate, Em. Kalužniacki arată că lexiconul lui Berînda reprezintă «o nouă fază în istoria lexicografiei slave bisericești...», o încercare pe cît de remarcabilă, pe atît de izbită... pentru adunarea și lămurirea tezaurului de cuvinte slave bisericești, o

¹ Ele sînt citate la rînd (împreună cu cele două articole precedente și cu articolul care urmează după ele) din manuscrisul lui Staicu, pentru a avea, astfel, posibilitatea să constatăm deosebirile care apar, în limitele unui fragment cît mai restrîns.

² Notăm că în lexiconul lui Mihai (1672) nu se constată acest «burdon».

³ Lexiconul din Leningrad e o copie după lexiconul lui Mihai Logofătul, iar cel de la Moscova după al lui Mihai (să se compare, de exemplu, articolul *бѣзмѣстныи*).